

నేనొకరోజున పడక్కుర్చీలోపండుకొని లంచ మనుపదమున దంత్యాక్షరమున్నది గాన యిది తెలుగుదేశంలోనే ఉన్నదాయేమి? అని యోచించు చుండ లంచ (Lunch) అను ఇంగ్లీషుపదము స్మృతికివచ్చినది. కేసువిచారించి యిప్పుడే కోర్టువారు లంచానికి ప్రైవేట్ రూములోనికి పోయినారు. వచ్చిన తర్వాత తీర్పు చెపుతారంటారు. కనుక లంచలో ముండియే (ఆంధ్ర మజంతభాషగాన) లంచము పుట్టినదాఅని మరల అనుకొంటిని. అట్లయిన పాశ్చాత్య దేశాల్లోతప్ప ఇతరదేశాల్లో లంచా లుండకూడదు గదా. ఉంటున్నట్లు కన్పించుచున్నవే. కనుక అన్ని దేశాలకు సంబంధించిన సంస్కృతభాషలో దీనికి ప్రకృతిపదము వుండవలె. అట్లయిననే అన్ని దేశాల్లో లంచముండటాని కవకాశమున్నది. కనుక సంస్కృత భాషలో 'లంచః' అనుపద ముండితీరవలె. (పుంలింగానికిగాని అంతపారుష ముండదులేండి) కాగా లంచః అనుసంస్కృతపదభవమో లేక సమమో లంచ మైయుండును. (తద్భవమేఅనుకుందాం) ఇంతలో చనలో నామనస్సుకు శ్రమకల్గిందిగాన చప్పున కూరుకు పట్టెను. అప్పుడు కలలోకూడా యిదేఅలోచన. అయితే ధోరణిమాత్రం మారింది. కలలో రంగాలు మారటం అందరి కనుభవమేగా.

అబ్బబ్బా! యీలంచం దేవత యెప్పుడుపుట్టిందో ఏలోకంలోపుట్టిందో కాని ప్రాణుల నల్లల్లాడించు చున్నది. వ్యవహారాలు తారుమారుచేస్తున్నది. నందిని పంది, పందిని నంది సల్పుతున్నది. ఒకటేమి ప్రస్తుత మిలంచందయ్యమే రాజ్యమేలడం.

అయితే దీని కవస్థాభేదాలున్నాయి. ఒకచో గౌరవింపబడుతున్నది. ఒకచో హీనంగా చూడబడు తున్నది. ఒకచో మారుషేర్లు పెట్టుకొంటున్నది. ఒకచో రూపం మారుస్తున్నది.

ఇది చిన్న మొదలు పెద్దవరకు వ్యాపించివున్నది. పిసీలిక మొదలు బ్రహ్మవరకు నంటి పెట్టుకొనివున్నది.

ఇచ్చినవాడును పుచ్చుకొన్న వాడును ఉభయులు నేరస్థులే అని ఒకశాసనం కాంట్రాసేప్టికొమాదిరి అడ్డం వేశారు ప్రభుత్వంవారు దీని కుత్సత్తియే లేకుండ టానికి. అయితే "అన్యథా చింతితం కార్యం దైవ మన్యత్ర చింతయేత్" అన్నట్లు అసలు పుట్టకుండా వుండడానికి శాసనంచేస్తే అదేశాసనంపుట్టింది; బయటికి రాకుండటానికిగూడ బాగావుపయోగించింది.

కనుక కొందఱు దీనినేటిగియే యెఱుగమందురు. కొందఱెఱుగక యెఱుగమందురు. కొందరియం దిది గుప్తముగా దాగియుండును. కొందఱియందు బహి రంగంగా నాట్యంచేయుచుండును. (ఈస్థితిలో నిది నామరూపముల మార్పుకొనును నిత్యంగా) కొందరికిది తమయందున్నదని తెలియదు. కొందరి కున్నదని తెలిసి నను లజ్జవొడమదు. అని యొకనాసహపాతితో (ఈయన కొద్దికాలంక్రిందనే ప్రేతయైనాడు) కలలో చెప్పి ఏమయ్యా! ఈలంచం యేకాలానవున్నదని అడిగితిని. ఆయనగూడా దీన్ని గురించియే చెప్పవచ్చే గాబోలు నన్ను తేరిపారజూచి యనుభూతమును జ్ఞప్తికి దెచ్చు కొన్నట్లు నటించి యిట్లు పల్క మొదలుపెట్టెను.

"పిచ్చివాడా! ఏకాలాన వున్నదనుచుంటివా? బ్రహ్మమువలె యిది త్రికాలాబాధ్యమైంది సుమీ ఇది దేవతలు—మనుష్యులు—జంతువులు స్థావరములు పుట్టక పూర్వమేవున్నది. చదువలేదా "సదేవ సోమ్యే దమగ్ర ఆసీత్" అని. సృష్టికిపూర్వమే యిది వున్నదయ్యా. దీనితర్వాతనే సృష్టియంతయు. కనుక ఉపనిషత్తులన్ని దీని నేలా పొగడుతున్నవోచూడు. "భీషాస్మాద్వాతః పవతే భీషోదేతినూర్యః" (తైత్తి) వాయువు వీచు చుండుటయు సూర్యు డుదయించుచుండుటయు దీనికి భయపడేనయ్యా.

“నాన్యోఽతోఽస్తిద్రష్టా” (బృహ) దీని నన్య
దేవదూ చూడలేదు. చూచి పట్టుకోలేదన్నమాట.
ఎవరన్నా చూస్తుండగా లంచమిస్తారటయ్యా. “యదేవ
విద్యయా కరోతి శ్రద్ధయోపనిషదా తదేవ వీర్యవత్తరం
భవతి” (ఛాం) తెలివితోడను శ్రద్ధతోడను రహస్యం
గాను దీనింజేస్తే తప్పకుండా పనిచేతుంది.

“కుర్వన్నే వేహ కర్మాణి జజీవిషే చ్చతంసమాః,
ఏవం త్వయినాన్యధేతోఽస్తి నకర్మ లిప్యతేనరే.
(ఈశా)

లంచాలు పుచ్చుకొంటూ నూరేండ్లు జీవింపగోర
వలెను. ఇట్లుచేస్తే నీకు పాపకర్మం అంటుదుగూడ.
ఇంతకంటే మరొక శ్రేయస్సాధనం లేదు.

“జనకోహ వై దేహో బహుదక్షిణేన యజ్ఞే నేజే”
(బృ) జనకమహారాజు బహుదక్షిణలుగల యజ్ఞము
ననగా చాలాపెద్దలంచాలిచ్చి యజ్ఞం చేసినాడట. చివ
రకు బాదరాయణులవారును “పురుషార్థోఽతశశబ్దా దితి
బాదరాయణః” బ్ర. సూ. ఈలంచముశబ్ద ముచ్చరిస్తే
చాలు పురుషుల కర్మముచేరుతుంది అన్నారు బాద
రాయణులవారు. ఇట్లే యెన్నేని శబ్దప్రమాణముల
చూపింపవచ్చును. అయితే వాటి కదిగాదయ్యా అర్థ
మని యెదిరిస్తావేమో ఛాందోగ్యోపనిషత్తునిండా
లంచాలకథలు గలవు. ఒకటి చూపిస్తా చూడు. నాలుగో
అధ్యాయము. సంవర్గవిద్య చెపుతా నని జానశ్రుతిని
లంచం తెమ్మని ఆలంచంతక్కువైతే తిరగ్గట్టి కొట్టి
పిదప పూర్తిగా తెస్తే రైక్య డంగీకరిస్తాడు.

“తంహాభ్యువాదరై క్వేదం సహస్రంగవామయం
నిష్కోఽయ మశ్వతరీ రథఇయం జాయాయం గ్రామో
యస్మిన్నాస్సేఽన్వేవమాభగవఃశాధీతి”

జానశ్రుతి వచ్చి అనుచున్నాడు. ఓరైక్వా!
ఇవిగో వెయ్యివులు. ఇదిగో వెలగలరత్నం. ఇదిగో
గుట్టబృండి. ఇదిగో నాకూతురు దీనిని పరిగ్రహింపు.
ఇంకా నీ కేవలం కావలనో కోరుకో యిస్తా. ఇవి తీసి
కొని నాకు సంవర్గవిద్య చెప్పుమంటాడు. ఇంకా
నీకేమిదృష్టాంతం కావలె.

జైమిన్యాచార్యులవారు కర్మసిద్ధాంతం చేసారు
గదా. కర్మంటే లంచమేనని అనుకో. పైగా లిజ్
లోట్తవ్యప్రత్యయాలున్నదే వేదం అనుట యెందుకో
తెలుసునా. లంచంపెట్టు పెట్టు అని చెప్పుటకే.
ఇప్పులు చేయటంయెందుకు. పురోడాశం-చరువు-వప-
లాజలుమొదలైనవాటిని అగ్నిహోత్రుడిద్వారా దేవ
తలకు లంచంపంపటం యెందుకు? స్వర్గానికి రానివ్వ
డానికేగా. ఇది లంచంకాదా? కాస్త ఆలోచించు.

పైగా ఒక్కొక్కరి కొక్కొక్కకొరిక. ప్రతి
వాడూ మేకంచంపి తమకుపెట్టితే సరే మాదగ్గరకు
రా అంటాడు. (“ప్రాజాపత్యాంతూ పరమా లభేత”
ప్రాజాపతి దేవతాకమగు మేకను ఛేదించవలయు) రెండు
మూడుతరాలదాకా పెట్టకపోతారా యిక వస్తానన్న
వాడిదగ్గర జుల్మానాతో సహా నాలు మేకల్ని వసూల్
చేస్తారు నిక్కచ్చగా దేవతలు. ‘ఆదిత్యః కూర్మః’
కొందరికి తా బేలుకావాలెనట. (ఈమధ్య కోనసీమలో
ఒకాయనకు తా బేలు లభింపకపోతే చేపను తెచ్చి పాలేసి
సీలలుకొట్టి పనిజరుపుకొన్నాడు.) “బ్రహ్మచార్య
వక్త్రీ గర్దభమాలభేత” కొందరుబ్రహ్మచార్యుల వీకటి
తప్పుచేస్తే గాడిదను లంచం తెమ్మంటారు వాడి పాపం
పోగొట్టుతామని. “తస్మాత్పూషాప్రపిష్టభాగోఽదంత
కోహి” సూర్యుడికి పండ్లులేవుగాన గట్టిరోట్టె పెట్టితే
కొరక లేక పిండిముద్ద పెట్టమన్నాడు. “సప్రాజాపతి
ర్వపాముదభేదత్” కొందరికి నరునివప కావాలనివచ్చిం
దట. “తరతి బ్రహ్మహత్యాం యోశ్వ మేధేన యజతే”
కొందరికి మాంచినుట్టం కావాలెనట. ఇట్లే కొందరికి
పులి. కొందరికిపాము. ఇట్లా చాలారకాల లంచాలు
దేవతల కున్నవిలేండి.

దేవత లేమిటయ్యా! నిన్ను పుట్టించిన భగ
వంతుడో కొబ్బరికాయనో, నమస్కారాన్నోయిస్తేనే
(మల్లీ మనఃపూర్వకంగా వుండాలె) నీకు వరాలిచ్చేది.
నీవేదే నా యివ్వనిది ఆయన యేమైనా నీకిస్తున్నాడా?
పరికించిచూడు. వీదవాడిదగ్గరకూడా కృష్ణుడు ను ప్పె
డటుకులు లంచంతిన్నాడు. ఇంకా యేం చెప్పేది? -

దైవతవిశిష్టదైవతులమంటారే వీరుకూడా దేవుడికి భక్తి లంచమిస్తుంటారు. వీండ్లయేమిటి? వీండ్ల దేవుడో "పత్రంభ్రష్టంభలంతోయం యోమేభక్త్యా ప్రయచ్ఛతి" అని తమలపాకుతోడిమద్గిరమంచి లంచం తెమ్మంటారు. ఇంకా యితరులసంగతి చెప్పవలెనా?

అదైవతులో అంటావా? వాండ్లుకూడా రెడీ. అయితే వాండ్లకగడంతోపే కొంచె పేచీపెట్టికాని యివ్వరు. అదీ యిదీ యిమ్మంటే 'నేతినేతి' అదిలే దిదిలేదంటారు. కొంచెనేపటికి "నేహనానా స్తికించన" అని ఒకడీగ్రీ క్రిందికిదిగి చాలాలేవస్యూ అంటారు. అప్పటికి తత్త్వం బోధపడుతుందిగాన పిదప మఱి లాభంలేదని 'తత్త్వమసి' అంటారు. మీసామ్మే మాసామ్మే. మాసామ్మే మీసామ్మే. ఉభయులకు భేదంలేదని కల్పకంటారు. పని చెడిపోతుందేమోనని అడిగిందంతయిచ్చి లంచాలవల్ల నీవ్రాణం విసిగింది గనుక దేవుడికిదణ్ణం పెట్టి నాలంచమేననే నాతాత్పర్యం.

ఇట్లొకటే దమ్మున భరాటుకొట్టగా నేను నివ్వెఱ పడి బదులుకుబదులిస్తేకూడా లంచమేనా? నమ స్కారంచేసినా లంచమేనా అంటిని. అప్పుడాయన మరల యిట్లుసాగించెను.

లంచ మనేకవిధాల ఉంటుంది. నీకొకటికావలసి తదుపలభికిచేయు ప్రయత్నమంతా లంచమే. లంచాలు రూపాయలరూపకంగానే ఉండ నక్కర్లేదు. కాఫీ హోటల్లో యిడ్డెనుగా ఉండవచ్చు. పరాంగనలో వారమాపులుగా వుండవచ్చు. బండిలో కందెనగా వుండవచ్చు. మానవునిలో ఆశగావుండవచ్చు. చుట్టకు నిప్పు, రైలుకు బొగ్గు, మోటారుకు పెట్రోలు, కలముకు సిరా, పొట్టకన్నము, చేని కెరువు లంచము. ఒకప్పుడిది కాగితాలుగాను, వాక్కులుగాను, నవ్వులుగాను, చూపులుగాను, చేష్టలుగాను వుండవచ్చును. లంచాని కొకరూపమేమిటి?

గొడ్డుచర్మాని కెత్తెనుతంగేడుచెక్క, శాస్త్రులు గారిముక్కుకు చిటికెడు పొడుము, రైతునోట్లోకి వేలేడుపొగాకుతుంపు, చెసుముకురాయికి కొంచెము

బూరుగుమాది, వడగాలికి నీళ్లలోదడిసిన వట్టివేళ్లతడిక లంచము.

అందరికికొరిక లొకరూపాన వుండునా? ఒక డికి ధనంకావలె. ఒకడికి మనిషికావలె. ఒకడికి వస్తువు కావాలె. ఒకడికి కీర్తికావలె. ఒకడికి చదువుకావలె. అబ్బా ఎన్ని అని చెప్పను. "లోలోభిన్న రుచి" కదా. ఎవరికికావలసింది వారు సంపాదించుకుంటారు. మన మొకప్రయోజనార్థ మొకదానిని వాడికిచ్చుట లంచము కాదా? అది వాడికిచ్చినగాని మనపని కాదే అప్పుడది లంచముకాక మతేమగును.

పత్రిక తనకువచ్చుట కొకవ్యాసముపంపుదురు. వ్యాసముపంపిన పత్రికపంపుదురు. అదిలంచముకాదా! (కొందరు వ్యాసానికి డబ్బేతీసుకుంటారులేండి) కాఫీ హోటల్సులో గ్రామఫూన్ పెట్టుదురు. పోడాడుకాణా లలో ఆనుడుకుర్చీలు వేతురు.

సినిమాలలో నగ్నస్త్రీల నాట్యముచూపింతురు. షాహుకార్లకొట్టలో వూదుకడ్డీలు వెలిగింతురు. ఇతి లంచముకాదా? ఆలోచించితేనేకాని అర్థంకాదు. (సెనేటుకు స్టాండయ్యేఆయన) పేరు రిజస్టరు చేయించుకోండోయీ డబ్బు నేనిస్తానని బియ్యేలపేర్లు రిజస్టరుచేయించుట లంచమై సొమ్ముచేయించిననేకాని భార్య మాతినాకనియ్యనన్న లంచముకాకపోయిందా. పదివేలరూపాయలుపోసి బోర్డు కధ్యక్షుడైనచో నది లంచమై వేయిన్నూటపదార్లిచ్చినగాని నేను మీపిల్లను పెండ్లాడననుట లంచముకాకపోయిందా? మీనూకల్లో మాబొక్కుపెట్టిస్తే మానూకల్లో మీబొక్కుపెట్టిస్తా నన్న లంచమై మావాడి కుద్యోగమిప్పిస్తే మీకు మా బజాగువోట్లన్ని యిప్పిస్తానన్న లంచం కాకపోయిందా?

అప్పుడు నేనునవ్వి అట్లయిన సృష్టియంతయు లంచాలమీదనే జరుగుమన్న దన్నమాట అంటిని. ఆయన యిట్లనె. అవును, కాకేమి? ప్రతిఫలాపేక్ష లేక ఏదీవి ప్రవర్తింపుచున్నది.

యజ్ఞంలోభాగము లంచమిచ్చియేగదా దేవతలు చెదలు పురుగులవలన విష్ణువును నిద్రలేపించిరి. గరుడుడు

నమృతము లంచమిచ్చియేకదా క్రువనుండి వినతా దాస్యము తొలగించె. కిష్కింధారాజ్యమిస్తే నేకా సుగ్రీవుడు రామునికి సాయపడ్డది. ఇట్లాకథల్లోకి దిగితే చాలావున్నవి. ఇప్పటిసంగతి దేవులాడుదాము.

ఒకప్పుడవసరమునుబట్టి ఒకప్పుడిచ్చువానినిబట్టి ఒకప్పుడు పుచ్చుకొనువానినిబట్టి లంచాలు చిన్నవిగాను పెద్దవిగాను వుండును. "సింహామదద్విరదమస్తకమాంస భోజీ" అన్నట్లు పెద్దఅధికారులు పెద్దలాట్టే కొట్టుదురు. ఎండినయెముకలను గొణుకు కుక్కలట్లు చిన్నవాండ్లు చిన్నలంచాలే కొట్టుదురు. చిన్నజవాను చుట్టపీకె లంచమడిగిన అట్టెండరు అర్ధరూపాయియడుగును. చూడవయ్యా!

అపరాధినిపట్టియిచ్చిన ఐదువేలిత్తుమని మాకు తోడ్పడినచో మాస్నేమిత్తునని ప్రభుత్వమువారందురే! దీనిపేరేమి? పెద్దవువోగస్థులు వస్తూవుంటే రైలు స్టేషన్ లోకేపోయి మెడలోదండవేతురే—కారుతీసుక వచ్చా దయచేయండి అందురే. పెద్ద వూరేగింపులు, స్వాగతాలు, విందులు, సమ్మానసభలు చేతురే. వెళ్లేటప్పుడు వీడ్కోలుసభలు, స్తుతిపద్యాలు, జరుపుదురే. వీనిపేరేమి? పెద్దఅధికారివస్తే రాజులు లక్షలకులక్షలు వారిపాదాలక్రింద పోతురే, దీనిపేరేమి? (ఎట్టేటు పరిపాలన బాగాలేదనకుండా.)

అధికార్లయిండ్లలో వడుగో - పెండ్లి - ఏదో అయితే-నేతిడబ్బాలు-పెరుగుకావళ్లు-కూర గాయలసప్పలు-ఇవిగాక కట్నాలు కాన్కలు చెల్లింతురే వీనిపేరేమి? ఇవి నజరానాలు బహుమానాలు కాబోలును. పిన్నలుచేస్తేనే లంచాలు కాబోలును?

నెలకు నూరో నూటయోభైయో జీతంతీసుకొను ఇన్స్పెక్టరుగారు దారిబత్తెము బండిచార్జీలు-వైఖర్చులు-కూడ తీసికొంటూ 15-0-0ల బడిపంతులు తనకు గారెలపలహారము పెట్టలేదని పొరుగుారికి బండికట్టి పంపలేదని గుఱుపెట్టుకొని ఇన్స్పెక్టరునిపోర్టులో చెడరాసిపోవును (బడిబాగున్నాగాని). తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగారు తనఎలెక్టునుకు రెండుమూడువేలు

ఖర్చుఅయినవని (లంచాలు పెట్టితేకాదూమరి) బడిపంతుళ్ల దగ్గరనుండి (గుమాస్తాలనున్న వదలిపెట్టుడు వీలైతే జవానులదగ్గరకూడా) సంవత్సరాని కొకనెలజీతము వసూల్ చేసుకొంటాడు. ఇయ్యకపోతే సస్పెన్షన్ వుండనేవున్నది. పర్మెనెంటుకానివాండ్లను తొలగించి యు పర్మెనెంటుఅయినవాండ్లను కొన్ని నెలలు నెలవు పెట్టించియు తన కొకనెలజీతమిచ్చినవాండ్ల కుద్యోగా లిస్తాడు. ఇయ్యనివాడెవడైనావుంటే ఇకవాడికి నెలకు రెండువేళ్లమార్పు. T. A. పీండ్రకివ్వరని నీకుతెలుసుగా. మఱియు ప్రెసిడెంటువాండ్లకుకూడా సెంట్రల్ క్లాసబ. దీనికి తమడవిమకోటులనుంచికూడా మాప్తర్లు రావలె వస్తే. నేర్చుకుంటేది లేదుగాని రాకపోతే జుల్మానాతప్పదు. ఆజుల్మానాడబ్బు మింగేనేదేసుమా. లెక్కల్లోకన్నడదు. ఇదిగాక గుమాస్తాలు నెలవునీటిని మంజూరుచేయుటకుగూడా సగముజీత మడుగుతారు. నోరెట్లావస్తుందో. పోనీ ఒకతడవయిస్తే విశ్వాస ముంటుందా అంటే ఎప్పటికప్పుడు కొత్తే. మీ దేయూరని అడగటమే. పనిబడ్డప్పుడెల్లా పైసా లాగటమే. పైగా సంవత్సరాని కొక మామూలు. ప్రెసిడెంటువా రింట్లో వున్నారా అంటే వాకిట్లో జవాను చెయిచాపుతాడు. ఏమిటయ్యా అంటే. "పో పోవయ్యా అరవక. ఎందుకట్లా పెద్దగా అడుస్తావు" అని దబాయిస్తాడు మనల్నే వాడుపెద్దగా. జీతము బట్టాడాచేనేజవాను నెలనెలకు చేడో పావలో బిగపట్టుకుంటాడు. ఏమంటావు వీటిని. ఈతాలూకాబోర్డులు పొడుగానుచచ్చిపోతున్నారయ్యా మేష్టర్లు. ఎటువంటికాగితమైనా సరే యేండ్లు గడిచినా బయటికిరాదయ్యా ఎఱ్ఱమాపంది. యెట్లా యేడవను? ప్రెసిడెంటుతోచెపితే గుమాస్తామొహాన ఏమైనా పార వెయ్యకపోయినావా అంటాడు. కంచెయే చేసుపేసినది గలదె దిక్కు?

ఇక పట్నానికి బోదామా. ఈ రో డ్డెక్కడికి పోతుందయ్యా అని చెన్నపురిలో ఒకఅరవ్యాయ న్నడి గితే బీచీకిపోతుందని చెప్పి చెయిచాపి వెంటబడి యే మైనాచెప్పినందు కిమ్మని పీడించుతాడు. ఇవ్యకపోతే చివరకువిసిగి తిట్టుకుంటూపోతాడు. ఏమంటావు దీన్ని.

హైన్యమునకు అంత్యపరీక్షలు నెల రెండ్రో కద్ద
 సంగానే పిల్లలు టీచర్ల దగ్గర యెంతడిగినా యిచ్చి
 ట్యూషన్ చెప్పించుకొన చేర్తారు. దీనిభావమేమితిరుమ
 లేక! వోటుచేయుటకు రెండు మూడు రోజులుగద్దనం
 గా వోటర్లను కాఫీహోటళ్లలో మేపుచు మోటార్లలో
 దిప్పుచు అడివరకు సుబ్బాయ సూరాయ అనేవాం
 డ్లప్పును సుబ్బారావుగారు సూర్యారావుగారు అని
 మర్యాదగా పిలుస్తూ వోటుచేయుటకు మహావైభవంతో
 పిల్చుకపోతారు ఎల్లెక్కనకు వ్రాందెనవాళ్లు. ఒకవేళ
 అడిగితే వోటుకు యాలంపాటపడుతుందికూడ. వోటు
 చేసినపిదప వీడిమొగంగూడా చూడరు. ఏమంటావు
 దీన్ని. ఆమాకిచిక్కినా అర్థం యెదపెట్టితే మర్డర్ కే
 సైనామాపైపోతుంది(పత్తా లేకుండా). ఏమంటావుదీన్ని
 పేపర్లు దిద్దుచున్నపు డెన్నిరకాల, మాస్టర్లు లంచాలు
 కాజేస్తారో ఎరుగుదువా? నూటి కెనభైవచ్చువానికి
 15 నో 20 మో వేసి తప్పినావనిచెప్పి ప్యాసుచేయిస్తా
 ను. ఏమిస్తావనియడుగుట ఒకరకం. నిజంగా నూటికి
 పదిరాగా, తప్పినాడేమిస్తావు ప్యాసుచేయిస్తాననుట
 ఒకరకం (తర్వాత పిల్లవాణ్ణిపిలిచి ఏవోతంటాలుపడు
 తాడు తనతప్పులేకుండా) వీటికంటేముందు ప్రశ్నలే
 చెప్పి (పరీక్షలోవచ్చేవి) సంపాదించుట ఒకరకం.
 తానొకరికిమధ్య ఏజెంటుగావుండి సందట్లో తాను
 గూడా ఒకపుకొనుట ఒకరకం. మార్కులువేస్తానని
 చెప్పియు, వెయ్యకుండా డబ్బుతీసుకొనుట ఒకరకం.
 మార్కులు వేయడానికి తనకువీలులేకున్నను వీలున్న
 దనిచెప్పి తీసికోటం ఒకరకం. స్నేహితుడవు నీవు
 వొచ్చిచెప్పావుగాన తప్పించుకోలేక నాగొంతుకువచ్చి
 నా వేసినానని వట్టిమాటలుచెప్పి పిదప వానివలన
 లాభంపొందటం ఒకరకం. అబ్బా! ఈరకాలచెప్ప
 లేను. ఇంకా ఎన్నోరకాలున్నాయి. ఏమంటావు
 వీటిని

ఈరకాలన్ని డిసార్డుమెంటులలోనూ వున్నవి.
 అయితే స్ట్రీట్ల దగ్గరమాత్రం బహిరంగంగా లంచం
 ఉయ్యాలవూగుతుంది. నిలువునోపిడే ఆరంభంనుండి,
 వకాలక వ్రాసినదగ్గరనుండి. విలేజ్మున్నబుగారికి

దస్కతుచేసినందుకు. అందులో వాలంటీయరుకు భాగ
 ము. ప్లెయింటువ్రాసినందుకు ముందుమునుపు. స్ట్రీట్ల
 ఫీజుగాక కాగితాలఖర్చుకింద కొంతతెమ్మంటారు.
 దావానెంబరుపడ్డందుకుగూడ (ఏవోవంకపెట్టి గుమాస్తా
 తిర్గొట్టకుండా). వాయిగావేస్తేఫీజు, వాయిదాఎప్పుడండీ
 అని అడగవస్తే కోర్టులో కనుక్కోవాలె. వాడికే
 దన్నా తగలెయ్యకపోతే చెపుతాడా. ఇయ్యకపోతే
 రేపురా మాపురా అంటూ క రోజులుతిప్పుతాడు. నాలు
 రోజులకు పూటహాలి రు 3 లు డౌతుందిగదా ఒకరూ
 పాయయియ్యి. రూపాయనీకులాభం. వెంటనేవాయిదా
 లేదీ చెప్పిపంపుతాను అంటాడు స్ట్రీట్ల గుమాస్తా. ఇక
 ఫైల్ జప్తువచ్చిందా అంటే తొలకరివానే అందరికీ
 పోయి పచ్చబతుతుంది. పైఖర్చులకనికరం యో గంయో
 గుంజుతారు. ఒకప్పు డేమిటి? అడుగుగునా గుంజుతా
 రయ్య జలగలాగున. ఏం చెప్పమంటావు? ఆరుమాసా
 అకొక భారతంచాలదు. స్ట్రీట్ల గారికి తెలియదా అంటా
 వేమో. అందరూ దొంగలే. కొందఱు స్ట్రీట్ల గుమాస్తా
 మామూలు తమఫీజుతోబాటు వసూల్ చేసి యిస్తారు
 కేసు గెల్చినా ఓడినా. కేసు తెచ్చినందుకు ప్రైవేట్లకు
 స్ట్రీట్ల లంచాలిస్తుండిరిగా. ఈమధ్య ఒకాయన ప్రైవే
 ట్లుండగూడదు కోర్టును రామాడదని శాసించాడు. ఆమా
 ట్లలోనే దాని అశక్తత ద్యోతమగుచున్నది కాదా?
 అయితే యిప్పటికూడా తెరఅవతలి కలకలమంతా
 యిప్రైవేట్లదే. నాకు విసుగువచ్చి ఐతే యేమంటా
 వమ్యా నీవంటిని. ఆయన యిట్లనెను అనే దేమున్నది
 లోక మిట్లు జరుగవలసినదే.

స్వీర్ల పండుగమామూలుసామీ అని రీడింగురూము
 లో జనాను హెచ్చరించును. ఇయ్యకపోతే గృహ
 లక్ష్మిలో బొమ్మచింపుకపోయినా డని దొంగతనము
 మీదపడవేసి ఆచాయలరాకుండా చేయును. దసరా
 పండుగవచ్చిందయ్యా అని వుత్తరమిచ్చి పోస్తు బం
 ట్రోతు పండ్లిగిలించును. ఇయ్యకపోతే మనియార్దరు
 వచ్చినపుడు 0-0-0 బిగపట్టి మిగిలినది యిచ్చి స్వస్తి
 చెపుతాడు. పిల్ల వాడివొడుగువచ్చిందండీ యని పోలీసు
 సా హేబుగారు చిన్నపంచదారపొట్ల మందిచ్చి టోఫీ

కుచ్చులువేలాడుచుండ పింగాణిపల్లెం పట్టుకొని వాకిట్లో దర్జాగా నిలువబడుతాడు. ఇయ్యకపోతే రోడ్డుకు కుడి పక్కన నడిచాడనో అందరు నడిచేనోట గోచిప్పి కూర్చున్నాడనో మరునాటికి కేసుబనాయిస్తాడు. సంవత్సరాదినాడు పెండ్లానికి లంచమియవలసిందే మల్లెపూలు. లేకపోతే ఆరోజున పాత్రలకు సొట్టు రానేవున్నవి. అబ్బాయికి చిలకొత్తీని మహానవమికి లంచమియవలసిందే. లేకపోతే వా డన్న ముతినడు సరేకదా ముద్దువచ్చినా యెత్తుకోనివ్వను. కంట్రాక్టులో పైయాయనకు భాగమివ్వవలసిందే (మిగిలినా మిగలకపోయినా. సాధారణంగా మిగిలేటట్టే యిప్పిస్తాడుగా) లేకున్న మరుసతేడు నీళ్లువదులుకోవలసిందే. తనఇంటిముందు దీపంవేయించవలసిందే. లేకపోతే ముందువచ్చే మ్యూనిసిపల్ ఎలక్షనులో ఆయన కోటి వ్యధు వోటరు. ముందుగారోగి పాంతుచెల్లించవలసిందే లేకపోతే గవర్నెంటుఆసుపత్రిలో నీళ్లేమందు. (మంచినీళ్లుకూడా కాను.) గ్రామమునసబైనజో సెఫ్ గారు (నావ్ కోఆపరేషన్ రోజుల్లో అయినాడులెండి) వస్తుంటే మంచాలమీదనుంచి లేవవలసిందే. లేకుంటే మొదటికి స్త్రీకే వాయిదారాకముందే అన్నంవండుకొను చెంబుతప్పేల జప్తుచేసి తీసుకపోతా డింట్లోజొరబడి దూరంగావుండమనే బ్రామ్మలయిండ్లలో. కరణంగా రెంతవేస్తే అంతనందాయివ్వవలసిందే లేకపోతే పరాయి వాడిసిస్తుకూడా వీడేయిచ్చుకోవాలసి వస్తుంది ఉపయోగించుకోకపోయినా రెండవకారు నీటితీరువతోకూడా. సర్వేయర్ల డిగినంత చప్పున ధారపోయవలసిందే లేకుంటే 20-30 సెంట్లవతలివాడికి కల్పిరాయి పాతి పోతారు వాడిలోబిక్కమై. (ఉభయులుఇస్తే యిది వరకున్న చోటనే రాయివుంచి పోతారు. తగ్గించక పోవడమే మీకు లాభమని దాష్టీకంగాచెప్పుతూ.) పైవేటువచ్చి రోజూఅడుగుతున్న పొగాక్కాడ యివ్వవలసిందే. లేకపోతే శెట్టికి ఇకకంటాకు తగిలించాడన్నమాటే ఆకాశరామన్న అర్జీపెట్టి. మాజ్యరుగారు క్లాసులోకి రావడంతోటే పిల్లలు నిల్చోవలసిందే (వాండ్ల కిష్టంలేకపోయినా) లేకపోతే

ఏదోవంకపెట్టి పాశముప్పగించినా బల్లమీద నిలువ బెట్టుతాడు లాక్యంగా. కంపెనీయేజంటు చెప్పినంత చెల్లించవలసిందే లేకపోతే తానికాఫ్యూర్ చేసిన డబ్బు ఎగిరిపోయిందన్నమాటే. గుడ్సుక్లర్లుకు మామూ లివ్వ వలసిందే లేకపోతే రైలులో వచ్చిన బుట్టలోని పండ్లు మిగి కుల్లిపోవును. అధవా వచ్చినా చిల్లిబుట్ట లివతలికి వచ్చును. బుక్కింగ్ క్లర్లుకు వైడబ్బు వదులుకోవలసిందే టిక్కెట్టిచ్చి చిల్లరరా లేదని అంటాడు. (రైలు పోతుందనో ఒత్తిడికాగలేకనో వెళ్లుతాముగా). పోస్టు మాస్టరును మంచిచేసుకోవలసిందే లేకపోతే డిపార్టు మెంటల్ గాపోయినా D. E. O. శాంక్షన్ చేసినా ప్రావిడెంటుఫండులోనుంచి 'లో' నివ్వడు యిరవై డేండ్లనాటి దస్కతుకంటె యిప్పటిదస్కతులో ఆత్మ తాలు పెద్దవిగా వున్నవని. రైలు వచ్చివుడు తన అను మతిమీదనే ప్లాట్ ఫారంమీదికి పోయినా (మిసెస్ మిత్తును రై లెక్కించడానికి) తిరిగి వచ్చినపుడు వైరా పచ్చాచూసి టిక్కెట్టేసి? డబ్బుగట్టు. ఫ్రం గుతకల్లు అంటాడు టిక్కెట్ కలెక్టరు ఏదోవిధంగా సమాధాన పడ్డవాకా. కలకత్తానుండి బిరుదుకొనుకున్న ఒకా యన చచ్చిచేసి ఒకగీతపద్యంవ్రాసి తాన తననీడ నీకు లలో నేర్పడఁజూచునట్లు అచ్చులో తనపేరును చూచు కోవాలెనన్న ఆశతో పత్రికకు పంపితే సహాయ సంపాదకుడా ఆదుర్దాను కనిపెట్టి పత్రికలో ప్రకటింపడం, ఏదో ఒకమాటచెప్పిందాక. అటూఇటూచూస్తూ మన లను చూడనట్లుంటాడుగాని నెత్తిన శతగోపం పెడ తాడా పల్లెంలో కానీడబ్బువేసిందాకా పూజారి. ఎంత బతిమలాడుచున్నా ఉపదేశంచేస్తాడా గొప్పప్రభావం గల గురువైనప్పటికిన్ని దక్షిణపడ్డవాకా (ఆడవాండ్లయితే ఏదోచేస్తాడులేండి. ఒంబరిగా దక్షిణలేకుండా) మజూరీతీసికొంటూ బంగారంలోకూడా ఒక కొంతకాజేయకుండా కంసాలి ఊరుకోడే—కూలిగాక బహుమతియిస్తానన్నా. కొనేటప్పుడు కట్టెలోను కంప లోను రాతిలోను అప్పలోను మేస్త్రీ సంగ్రహింప కుండనుండడే — ఒకకానీయొక్కవయిస్తాను గట్టిది తెమ్మన్నా కొరి టెపాటికొమ్మలు నీరుగలియని పెరుగు

తేరే - అసలు రేటుకంటె వైనయిచ్చెదనన్నా పూట కూలమ్మ సున్నపునీరు చల్లకుండానుండదే - సంవత్సరాలకొద్ది వాడుకగాపోయించుకొనుచున్నా (యింటి ముందుపిడికినా) గోపికలు పాలల్లోనీరుకల్పకుండా వుండరే - కొటికుమ్మరించినా వెలయాలు నిలుకుగా వుండదే - ఫారెస్టుపంచాయతీలకుగానీ యింకావేటి కైనా ప్రెసిడెంట్లుగావున్నవాండ్లు సంజకుండావుంటారనేనా నీతాత్పర్యం. ఈకలికాలంలో అందులో ఇంతడిప్రపకలో. జీతం బత్తెం లేనికొల్వూ ఈడబ్బు లేనిరోజుల్లో ఎవరు చేస్తారయ్యాకీ ర్తికోసం, ఏ బిల్డింగ్ కట్టించడంలోనో తప్పునువోచర్లు సృష్టించి దిగమింగకుండా.

నాకొడుక్కు జడ్జిపనియిప్పించు. నీవివ్వవలసిన యిరవైయైదువేలముణం వదలుకొంటానంటా డొక బంగాలీ బాబు (పనిబందిలేండిచివరకు). నేను లక్షయా పాయలవ్రతం పట్టాను మళ్ళీ. అది పొగుకాంది నిద్రం పను. రైతుకింతఅని వనూలుచేయండి అని కరణాలకు తాకిదులంపుతా డొకఆంగ్రుడు. (ఈయన వ్రతో ద్యాపనచేసిన తర్వాతనే డిస్మిసు అయినాడులేండి). ఉభయపార్టీలదగ్గర సంచులు కాజేస్తూ విచ్చలవిడిగా సంచరించి మాడుతరాలవరకూ మూల్గుతుండే డబ్బు సంపాదించి బలవంతాన రిటైర్ అయినాడులేండి ఒక మహారాష్ట్రీడు (ఏజీ-బార్-కాకపోయినా) "సీ-మై-వైఫ్-యాజ్-వెరీ-బ్యూటీ ఫుల్" అంటూ నోట్లో వ్రాటవ్రారించి పెద్దవుద్యోగం సంపాదించుతా డొక అరవ్యాయన. (నంబూద్రీలలో వుండలేదా అని మనస్సులో అనుకొని)

చదువరులారా ఒకమనవి. ఈప్రకారం ఆయన చెప్పతూ నిమిషనిమిషానికి మారుతుండేవాడు. మొదట నాతోకూడా ఉపనివత్తులు చదువుకొన్న స్నేహితుడే కాని చివరచివరకేదో దయ్యంలాగా కనుపించడం మొదలుపెట్టాడు. ఇక ఆయనచెపుతుంటే వినడమేకాని తిరుగుచెప్పలేక పోయాను. ఇన్నిసంగతు తెట్టా జ్ఞాపకంవున్నవి కలకదా అంటారేమో. వ్యాసులవారు సంజయనికి వరమిచ్చినట్లు ఆయన నాకు జ్ఞాపకం వుండే

టట్టు వరమిచ్చిపోయినాడు. వినండి తర్వాత. ఆయన ఒకనాటకం చూపించాడు.

"అయ్యా! నమస్కారం."

"ఎవరు వారు?"

"చిత్తం నేనే."

"నేనే అంటే—ఎందు కొచ్చావ్?"

"చిత్తగించాలె — ట్రైనింగుకు అప్లికేషన్ పెట్టుకొన్నా. కాస్తమీదయ....."

"చాల్చాల్ లేవయ్యా! అరవ్యాకు. వ్రాసుకొంటున్నాను పో-పో-ఏమి టాగోల?"

"చిత్తము. స్వామీ. కోప్పడకండి. ఏదో—"

"ఏదోఏమిటయ్యా—ఏదో (— వెళ్లమంటే (అని మొగమెత్తిచూచి) ఆఁ. ఏదోఏమిటి?"

"అయ్యా! ఏదోమీదయ. మీపుణ్యమెక్కడికి పోతుంది?"

"ఎక్కడికిపోతుంది? మాతోటేవుంటుంది. వుండబట్టే వుద్యోగంవుంది. ఇటువంటిపుణ్యానికేమి లేఁ. డబ్బుండాలేగాని దానధర్మాలు చేసుకొంటే పుణ్యంరాదూ."

"చిత్తం - బాబూ - మీకు తెలియందేముంది? నేనూ పిల్లలుగలవాడను. ఇప్పటికి నాలుగేండ్లనుండి అప్లికేషన్ పెట్టుకొంటున్నాను."

"అవునయ్యా, నిజమే. సంగీతానికి చింతకాయలురాలునా..."

"అయ్యా! బీదవాడను..."

"చెప్పేది వినవేమయ్యా. కాగితాలతో పనులవుతవిటయ్యా పిచ్చవాడా ఎన్ని అప్లికేషన్లు పెట్టితే మాత్రం."

"అయ్యా—వేదంకూడా చదువుకున్న బ్రాహ్మణి. దానపాత్రుణ్ణి"

"అయితే బ్రాహ్మణాత్థాలుచేసికో - పో-..."

(బ్రాహ్మణి కెవడిస్తాడు పీట్ అని గొణుగును).

“అయ్యో వేదంచదువుకొని బ్రాహ్మణార్థాల కెట్లాపూర్వోపదం? పొట్టజరక్క బడైనాచెప్పకుండా మని.....”

“మాకుగూడా పొట్టజరగడంలేదు. జీతం జీతం ఇకామ్యారెన్నుకంపెనీలకు కట్టడానికే సరిపోతుంది. ఇక తిండియేలా. దమ్మడివచ్చే సదుపాయంలేదు.”

“చిత్తం. ఈశ్వరుడిప్పించకపోతాడూ?”

“ఎవరిచేత యిప్పిస్తాడయ్యా - మా కిచ్చేవాం డైవ్యరూలేరు. పనిచేయించుకొనేవాండ్రేకాని.”

“చిత్తము. ఏదో నాశక్తికొద్దీ—”

“చాలుచాలు. ఇకకట్టిపెట్టు. మహాయీస్తే మాత్రం ఏమిస్తావయ్యా నీవు. ఒకవేళ ఆపాడుకూటి కాశపడితేమాత్రం.”

“ఏదో—అయ్యా! మీయుగం వుంచుకోను. ప్రైనింగుకానిది టీచరుగా నుండనీయరు. టీచరుగావుం డంది ప్రైనింగుషీ టివ్వరు. దిక్కుతోచడం లేదు. ఏమిరూల్స్కానీ-మీరు ప్రైనింగుషీట్ ఇప్పిస్తే—”

“అయితే సర్వీస్ ఏమైనా వున్నదా?”

“చిత్తము బాబూ. నాలుగునెల లున్నది.”

“లాభంలేదు. ఇక మాట్లాడకపో. రెండేండ్లు మూడేండ్లు సార్వీసు కలవాండ్ర అప్లికేషన్ లెన్నో వున్నవి.”

“చిత్తము. మీరు చేయవలచుకొంటే ఏరూల్సు లడ్డంవచ్చును? మీరు సర్వస్వతంత్రులుఅని వింటాను.”

“బాగుంది. నీకోసం యిప్పుడు పనిఅంతామాను కొని కష్టపడమంటావు?”

“కష్టే ఫలీ అన్నారుగా స్వామీ”

“ఏమిఫల మయ్యా?”

(అనుచుండగా క నారింజపండ్లు బల్లమీదికి దూకినవి). (ఆయన నవ్వి) “ఈఫలమా? సరే అణా కష్ట మేనటయ్యా యిది.”

“స్వామీ! షీట్ రావాలెకానీ—”

“ఆ. కానీ; కానీ యేమిటి? ఇంకా పైన కానీయిస్తావా?”

“కాదు స్వామీ నాకు తోచింది సమర్పించు కుంటా.”

“అవునులేవయ్యా! ఇటువంటినాండ్రనెందరో చూచాను. పనియైన తర్వాత కనబడుతాముటయ్యా మేము?”

“అయ్యో! మీకు కనపడక యొక్కడికి తప్పిం చుకొనిపోతాము. “పులినోటినుండి యొక యిమ్ముల విడివడిపోయి దాని ముండటికే గోవులు మరలివచ్చు నేలా తలపోతలు” ప్రొద్దునలేచినప్పటినుండిమీతోనే కదా మాబ్రదుకువున్నది.”

“ఈమాటల కేమిలేవయ్యా!”

“స్వామీ ఆలావితే యిదిగో తాంబూలం. ఇది మీకష్టానికి తగ్గదికాదు. అయినా నాఆత్మత్పత్తికి సమ ర్పించుకొంటున్నాను. కొండంతదేవునికి కొండంత పత్తి యెవరియ్యగల్గారు?”

(ఆయన తాంబూలంలోని వరహా చూచి)

“పోపోవయ్యా. వ్రతంచెడ్డా సుఖం దక్కలే దన్నట్లు పాపానికి పాలుపడ్డా పొట్టకు చాలకపోతే ఏలాగయ్యా! పోనీలే. బ్రాహ్మణుడవు. నా చేతనైన సహాయం చేస్తానులే. పో. పో. ఊరికచేస్తే ఫలం యొక్కడికి పోతుంది.”

“కాదుస్వామీ. అంగీకరించాలె.”

“చేస్తాపోవయ్యా! నీది నీదగ్గరనే వుంచుకో. పో. ఎవరై నాచూచినా నవ్వుతారు.”

“చిత్తం. మీయుగంమాత్రం నాకెందుకు?”

“ఆలా ఋణంతీర్చుకోవాలెననే వుంటే పాతిక కంటె తక్కువ నాతోమాట్లాడవద్దు. ఎందుకు గంట సేపు నచ్చు.”

“అమ్మయ్యో!—”

“అమ్మయ్యా ఏమిటయ్యా! నాల్గునెల్లకుప్పయి పెండు లేవనుకోరాదు (స్టయిపెండు యిచ్చేరోజుల్లో) అదిగాక యీస్టయిపెండుతీసివేసి నెలకైదు జీతంపెడితే మాత్రం నేనంటే నేనని వచ్చి పడవటయ్యా జనం. ఏవో నీపెట్టెలో మునుపిచ్చేలాగున గాభరాపడుతావు. పో. నాటయమంతా పాడుచేసావు. ఇక మాటలేవు” (అని తలుపేసుకొంటాడు) మరునాడువచ్చి పాతిక చెల్లించి త్రైనింగుచువుతాడు.

మరల ఒకవ్యక్తిగా కన్నడి యిట్లనియె. నాటకం చూచావుగా. ఇంకావిను. కొందఱు I. P. గుమాస్తా గారిదగ్గరకెళ్లి ఏలాగైనా నాపిటీషన్ను గలిపించాలె. అంటే ఆయనగారు ‘ఉండవయ్యా! ఇంట్లో తండు లాలు నిండుకొన్నవి. ప్రధానద్రవ్యం అదిలేకపోతే ఎలా. నెలకు, సన్నరకం, నాణెమైనవి (ధిల్లీభోగా లన్నట్టుంది) బస్తాబియ్యం ఎగిరిపోవును. ఏవో దోప మాచుకోవలెనా? అక్కలేదా? నీపని చేస్తూకూర్చుంటే పాయిలోపిల్లి లేవడంఏలా” అనగనే వుండండి స్వామి యిప్పుడేవస్తాననిచెప్పి వెళ్లి బస్తాబియ్యంపట్టించుకొని వచ్చి (అప్పుకు బస్తా ఎగ్ అమ్ముతున్నది) యింట్లో వేయించును ఆయాగంతుకుడు. ఇదోరకం.

కొందఱు పనిచేసిపెట్టి “ఏమయ్యా మీరు పట్టు బట్టలబేరం చేస్తారా? అయితే మీకు నాణెం బాగా తెలుసునుకాబోలు. ఎందుకంటే మాఆవిడ కొర్నాటు పట్టుచీర కావాలెనంటున్నది.” ఇంతలో ఆయన గ్రహించి దానికేంభాగ్యంలేండి అని మర్నాటికి కొర్నాటును కొంపచేర్చును. ఇదోరకం.

“ఇప్పుడు బజార్లో మిరపకాయలధర ఎట్లా వున్నదో” అనిఅడుగగనే మరునాటికి మిరపకాయల పెండె యింటిదగ్గర దిగుమతి. ఇదోరకం.

“0-8-0 లు బిళ్లలంపినగ్రంథ ముచితముగాపంప బడును.” ఇదోరకం.

“పుస్తకమునకు బదులు పుస్తకమంపెదము” ఇదోరకం.

“మాగ్రంథమాలకు చందాధారులుగండు. సం వక్కరానికి వేయిపేజీలు వొప్పజెప్పెదము. చందా

రు 3-0-0 మాత్రమే. పోస్టుఖర్చులుకూడా మావే.” ఇదోరకం.

“రూపాయసంభావనయిస్తేనే బ్రాహ్మణార్థా నికి వచ్చేది. అవసరమైనవాండ్లొకరోజు ముందుగానే అస్లికేషన్లు పంపాలె” అని వాకిటిముందుబోర్డు. ఇదోరకం.

కసితీర్చుకొనుటకు తిరునాళ్లలో ఒత్తిడిగా నున్న పుసు వెనుకనుండి విరోధినికొట్టి పారిపోవు దుర్బలుల వలె కొందఱు మనిషిని చాటుచేసికొని లంచాలుకొట్టు దురు. కొందఱు హస్తాహస్తీ, ముష్టాముష్టి లంచాలతో ఘోరాడుదురు.

ఒకడు బంజూబూతులుతిట్టి దౌర్జన్యంగాను ఒకడు పిల్లులదగ్గరి రొట్టెను కోతివలె వంచనగాను, ఒకడు బుజ్జగించి మెత్తగాను లంచాలు రాబట్టుదురు.

కొందఱు చురుకైన ఆడనాండ్లమూలకముగా లంచాలు దోపుదురు. కొందఱు పెకొషనుపుచ్చుకొను తండ్రులు మావాడితో చెప్పుతానులే అని మాట కట్టుదురు.

పిల్లి పాలుత్రావుచు తన్నెవ్వరు చూస్తుండలే దనుకొనునట్లు కొందఱు లంచగొండులు తలంతురు.

నింతమాంసంతినేవాడైనా పేగులు మెళ్లోవేసు కోనట్లు, కన్నతల్లికైనా కనుమరుగుండా లేనన్నట్లు మొత్తంమీద లంచం కొంచెం రహస్యంగానే తిరుగు చుండును. అని ఆయన మరల నాప్రథమన్నేహిత రూపము ధరింప నాప్రాణం లేచివచ్చి యీలంచాలు పొయ్యేమార్గం ఏదై నావున్నదా అని మెల్లగాఅంటి ని. ఆయనవెంటనే తేకేమి? హిట్లరుచేసినట్లు కుటుంబ మును పోషించు నొకయువ్యోగివుంటే ఆకుటుంబం లోనే మరొకరి కుద్యోగ మియరాదనియు, కుటుం బానికి సరిపోవుడబ్బుకంటె యొక్కవవుండరాదనియు గట్టిగాశాసించి అమలుజరిపితే లంచందేవత అదృశ్యమై పోతుందని గట్టిగా అటచెను. ఉలిక్కిపడి లేచితిని. ఇది కలగనుక ఎవ్వరూ పట్టిచూచుకోవద్దు.